

Aan de rekeningcommissie van Schieland en de
Krimpenerwaard
Postbus 4059
3006 AB Rotterdam

Ons kenmerk		Uw kenmerk	2008.04004	Datum	26 mei 2008
Contactpersoon	W. Windgassen	Bijlagen	Notitie baggeren		
Doorkiesnummer	010 45 37 291	Onderwerp	Baggeronderzoek		

Geachte commissie,

In uw brief van 11 april jl. stelde u ons een aantal vragen over het onderwerp baggeren. In onze vergadering van heden hebben wij ons beraden over de aan u te verstrekken nadere informatie en beantwoording van de vragen. Met genoegen bieden wij u de in de bijlage bij deze brief opgenomen informatie en gevraagde antwoorden aan.

Hoogachtend,

dijkgraaf en hoogheemraden van Schieland en de Krimpenerwaard,

loco-secretaris-directeur,

dijkgraaf,

ir. W.G. Werumeus Buning

mr. J.H. Oosters

C.c.:

- W. Windgassen, afdelingshoofd WSB

Bijlage bij brief d.d. 27 mei 2008, onderzoek baggeren rekeningcommissie

De rekeningcommissie heeft bijzondere aandacht voor het complete baggerproces gezien de omvang en de complexiteit in financiële en organisatorische zin. Daarnaast heeft de commissie bijzondere interesse in de wijze waarop met de ontvangstplicht richting gemeenten wordt omgegaan. In een brief van de commissie van 11 april 2008 zijn naar aanleiding van het bovenstaande een aantal vragen gesteld. Hieronder wordt per vraag gereageerd.

Organisatie baggerproces en financiële aspecten

Wat zijn de inhoudelijke en financiële kernpunten van het baggerprogramma en welke kwaliteitsnormen zijn daarbij gesteld?

HHSK heeft ruim 1000 km aan watergangen (hoofd- en boezemwater, alsook de wegsloten in de Krimpenerwaard) in onderhoud. Deze moeten in 2015 voldoen aan een waterdiepte die is afgestemd op de doelstellingen van het NBW met betrekking tot wateroverlast en waarbij zo mogelijk extra waterdiepte wordt gerealiseerd vanuit het belang van waterkwaliteit. Hierbij zijn de leggers uitgangspunt; zij worden momenteel voor het gehele gebied geactualiseerd, waarbij de leggermaten zo nodig worden aangepast op de diepte vereist voor goede wateraf(toe)voer en waterkwaliteit. In 2015 zal het verwijderen van de baggerspecie in evenwicht zijn met de aanwas.

De uitvoering van het baggeronderhoud is gebaseerd op een gelijktijdige aanpak van overige en hoofdwatergangen conform de schouwvakkenindeling om wegstromen van dunne bagger te voorkomen. Dat betekent in principe 1x per 10 jaar, tenzij de waterafvoer of de waterkwaliteit aanleiding is tot eerder baggeren. Er wordt zonodig voorrang gegeven aan watergangen gelegen in de waterlichamen van de KRW. Gedurende het inlopen van de achterstanden wordt binnen het Schielandse deel naast de waterhuishoudkundige knelpunten prioriteit gegeven aan afspraken met gemeenten en mogelijk financiële voordelen.

Ieder jaar worden de watergangen in de geplande vakken gemeten en bemonsterd; op basis van deze resultaten komt de definitieve planning van de werkzaamheden tot stand. Door deze volgtijdelijkheid van werkzaamheden in een jaar en de beschikbare perioden waarin kan/mag worden gebaggerd, loopt een baggerseizoen nooit gelijk op met een kalenderjaar. Voor het jaarlijkse reguliere onderhoudswerk (dus exclusief Rotte, Ringvaart, Kralingse Plas en Bergse Plassen), gemiddeld 100 km watergang en circa 150.000 m³ baggerspecie, is een bedrag van €2.650.000 beschikbaar vanuit de voorzieningen. Daarenboven dient jaarlijks ruim 40.000 m³ baggerspecie extra te worden verwijderd om de achterstanden voor eind 2016 weg te werken; daarvoor is €500.000 extra ter beschikking gesteld. Het nog ontbrekende bedrag van ca. €600.000 moet worden gefinancierd vanuit efficiencyvoordeel, subsidie-inkomsten en meer strikte verrekening van de ontvangstplicht met gemeenten. Aan de hoeveelheden en kosten liggen enkele kentallen ten grondslag (aanwas specie en eenheidsprijzen per m³). De inschatting op dit moment is dat deze kentallen nog steeds actueel zijn.

De bagger wordt zoveel mogelijk op de kant gezet of verspreid op het aangrenzende land. Indien dit niet haalbaar is, wordt getracht de bagger – na rijping in een depot - te verwerken in nuttige toepassingen. Dit gebeurt in samenwerking met gemeenten, aangezien zij doorgaans de ruimtelijke mogelijkheden hebben voor verwerkingslocaties. Tijdelijke depots, zoals we die kennen in de Krimpenerwaard, zijn financieel het meest aantrekkelijk. Doorgangsdepots binnen het gebied lijken op dit moment meer te kosten dan afvoeren naar een definitief depot elders.

Kwaliteitseisen die in het gehele proces een rol spelen, betreffen allereerst de vigerende wet- en regelgeving, welke continu in ontwikkeling is (denk aan Besluit Bodemkwaliteit, Flora- en faunawet, Asbestbeleid, Aanbestedingsbeleid), verdiepen ten behoeve van de waterkwaliteit (KRW), keuze voor de verwerking van baggerspecie vanuit de maatschappelijk laagste kosten (vooral in stedelijk gebied), alsook uniformiteit in (bestuurlijke) afspraken met gemeenten.

Wat is de inhoudelijke en financiële voortgang van het baggerprogramma?

Volgens de planning in 2007 zou 250.000 m³ gebaggerd gaan worden voor een bedrag van € 3.150.000. Met het restant uit 2006 en de verrekening met Capelle over 2006 blijft de voorziening positief.

Stand van zaken per 1 april 2008:

Gebaggerd:	63.000 m ³	€ 440.000
In uitvoering:	114.100 m ³	€ 2.399.000
<u>Besteksgereed:</u>	<u>59.700 m³</u>	<u>€ 899.000 *</u>
Totaal in 2007-2008 :	236.800 m ³	€ 3.738.000

* Aanbesteding bestek 06: Capelle a/d IJssel wordt deze maand opgestart, nu zekerheid bestaat over de verrekening van de ontvangstplicht.

De definitieve planning voor dit jaar zal naar verwachting in de verenigde vergadering van september 2008 worden gepresenteerd.

Welke eventuele belemmeringen worden of zijn er in de uitvoeringspraktijk ondervonden?

De start van de uitvoering van de baggerwerkzaamheden 2007 is vertraagd doordat de verhoging van het krediet moest worden afgewacht.

Door invoering van de Flora- en Faunawet is de periode in het jaar waarin gebaggerd kan en mag worden nogal beperkt. Hierdoor ontstaat een piek in de werkzaamheden van de baggeraannemers wat kan leiden tot het niet kunnen uitvoeren van de werkzaamheden in de geplande periode door gebrek aan materieel of een (buitenproportionele) kostenstijging. In de afgelopen periode is een nieuw bestek voor het baggeren van watergangen in het stedelijke gebied opgesteld. Aangezien dit bestek als "moederbestek" voor de toekomstige bestekken gaat dienen, is er veel tijd en energie gestoken om tot een zo goed mogelijke basis te komen. Deze tijdsinvestering verdient zich later terug in een betere en vlottere totstandkoming van de bestekken.

De uitvoering van de aan de ingenieursbureaus opgedragen werkzaamheden vraagt van onze zijde nog veel begeleiding en controle. Hierover zijn intensieve gesprekken gevoerd.

De aanwezigheid van nutsvoorzieningen, bruggen, dammen en begroeiing welke niet volgens de gestelde voorwaarden van het beleid en/of zonder keurvergunning zijn aangebracht of worden onderhouden, leiden tijdens de uitvoering tot vertraging en schadeclaims / aansprakelijkheidsstellingen.

Welke oplossingen zijn daarvoor onderzocht en mogelijk doorgevoerd?

De verwachting is dat de ontstane vertraging in het programma dit jaar kan worden ingelopen, temeer daar er extra personele capaciteit is aangetrokken, zowel vast als tijdelijk.

De arbeidsmarkt op dit gebied is krap is en voldoende gekwalificeerd personeel schaars.

Door aanvullende voorzieningen tijdens het baggerwerk en creatief omgaan met de mogelijkheden die de Flora- en Faunawet daartoe biedt, is de periode waarin de baggerwerkzaamheden plaatsvinden uitgebreid.

Bedoeling is om vooraf de te baggeren trajecten te controleren. Gezien de duur van handhavingstrajecten levert dit vooralsnog onvoldoende soelaas voor het baggeren. Daarom worden nu bij de voorbereiding van de baggerprojecten de grootste knelpunten geïnventariseerd en vervolgens de eigenaren/onderhoudsplichtigen vanuit de projectvoorbereiding benaderd met het verzoek om de belemmeringen op te heffen. Er is een pilot gestart aan de 's-Gravenweg in Nieuwerkerk aan den IJssel om in samenwerking met handhaving vooruitlopend op het daadwerkelijk baggeren alle kunstwerken te saneren of te legaliseren. De werkwijze zal uitwijzen hoe dit naar het hele gebied kan worden vertaald.

Hoe en waar is de planning en voortgang van het baggerprogramma vastgelegd? In hoeverre acht u deze vastlegging adequaat?

De planning van het baggerprogramma is vastgelegd in het Waterbeheerplan 2007-2010, de beleidsbegroting 2008 en het Afdelingsplan Watersysteembeheer 2008. Jaarlijks wordt in juni of september een mededeling aan de verenigde vergadering gedaan met de planning voor het komende baggerseizoen, gebaseerd op de uitkomsten van de onderzoeken. Elk kwartaal wordt de voortgang van de baggerwerkzaamheden opgenomen in de management/bestuursrapportages richting directie respectievelijk bestuur.

Door de beschikbaarheid van de gegevens in de kwartaalrapportages is het gehele proces op een adequate wijze te volgen en is vastlegging van de gegevens gewaarborgd.

In hoeverre wordt de jaarlijkse kostenbesparing van € 600.000 bereikt?

Zoals afgesproken in het baggerbeleidsplan 2007-2010 dient jaarlijks een kostenbesparing te worden gerealiseerd om de noodzakelijke baggerachterstanden te kunnen wegwerken met de beschikbare budgetten: door middel van efficiencyvoordeel, subsidie-inkomsten en meer strikte verrekening van de ontvangstplicht met gemeenten.

Zoals uit de voortgang over 2007 blijkt, wordt er ruim 40.000 m³ meer gebaggerd dan de noodzakelijke 190.000 m³ binnen het beschikbare budget. Daaruit kan worden geconcludeerd dat de besparing ruim is gerealiseerd. Ondermeer door goede marktverkenning en procesanalyse wordt er efficiënter gewerkt, terwijl er ook flinke inkomsten zijn gerealiseerd. Opgemerkt wordt dat nu vooral klasse 0 t/m 2 baggerspecie wordt verwijderd en verwijdering van klasse 3 en 4 zoveel mogelijk is doorgeschoven; met het Besluit Bodemkwaliteit worden de mogelijkheden voor verwerking van vervuilde specie mogelijk ruimer en daarmee de kosten lager.

Vanuit verschillende overwegingen in het verleden is destijds met de fusie besloten om veel voorbereidende en begeleidingswerkzaamheden uit te besteden. Uit lopend onderzoek blijkt vooralsnog dat het organisatorisch beter en financieel voordeliger zou zijn om een aantal van de thans uitbestede disciplines in huis te halen (als daarvoor voldoende menskracht kan worden aangetrokken). Het gaat daarbij om inmeten, bemonsteren, bestekken schrijven en directie voeren. Dit levert bovendien enkele extra voordelen op als constante kwaliteitswaarborg, kennisbehoud, zichtbaarheid en oog- en oorfunctie in het gebied. Nadere voorstellen hierover volgen op korte termijn.

In hoeverre is bij de voorbereiding en start van (deel)processen gezocht naar varianten, rekening houdend met prijs-kwaliteitsverhoudingen? Wat is daarbij bepalend geweest voor de keuze?

Er is continu aandacht voor de prijs-kwaliteitsverhoudingen. Laagste prijs is uitgangspunt, waarbij wel altijd binnen de wettelijke kaders moet worden gewerkt, er zicht moet zijn op een voldoende kwaliteit zonder al te veel risico op meerkosten tijdens de uitvoering, en een tijdige uitvoering van de werkzaamheden (baggerachterstanden mogen niet oplopen). Op diverse terreinen worden activiteiten ontwikkeld om varianten te verkennen en kosten omlaag te brengen, zoals het verruimen van de baggerperiodes, het gebruik van waterbodemkwaliteitskaarten, pilot handhaving obstakels en monitoren baggeraanwas in Westersingel. Opgemerkt wordt dat om tot verbeteringen te komen veelal eerst moet worden geïnvesteerd (in tijd en geld), hetgeen naast het baggerprogramma een extra druk op de werkzaamheden legt.

Het traject om baggeronderhoud in stedelijk gebied te onderzoeken op welke wijze en onder welke financiële voorwaarden dit het beste kan worden georganiseerd moet nog worden opgestart. Optimalisatie van alle lopende werkzaamheden vragen tot heden nog de volledige aandacht van de betrokkenen. Mogelijk wordt in de tweede helft van 2008 gestart met een eerste inventarisatie van alle afspraken.

Op welk moment wordt op welk niveau ingegrepen als doelstellingen niet worden gehaald. Hoe wordt daarop gestuurd door ambtelijke organisatie en college?

De betrokken medewerkers zijn zich alle terdege bewust van de verantwoordelijkheden, de doelen en randvoorwaarden. Binnen de afdeling wordt met regelmaat de voortgang besproken, knelpunten in beeld gebracht en kwaliteitsproblemen aangekaart. Tot heden is er geen aanleiding geweest om in het proces in te grijpen. Gezien het grote pakket aan werkzaamheden is in 2007 besloten om twee binnen de afdeling beschikbare fte's op dit terrein in te zetten en daarenboven nog twee tijdelijke medewerkers aan te trekken. Door het voorleggen van het jaarlijkse baggerprogramma aan d&h en vv, de managementrapportages en de jaarrekening vindt formeel verantwoording plaats.

Ontvangstplicht bagger gemeenten

Welke afspraken (inhoudelijk en financieel) zijn gemaakt met de verschillende gemeenten in stedelijk en landelijk gebied en in hoeverre worden deze nagekomen?

College en directie hebben in 2007 besloten om als referentiekader voor afspraken met de gemeenten het Rotterdamse model te hanteren. Met de andere gemeenten zal worden gezocht op welke wijze deze afspraken kunnen worden bereikt, rekening houdend met de reeds eerder gemaakte afspraken in het verleden.

Met gemeente Rotterdam zijn in het kader van het herpolderingsproces in 2001 afspraken gemaakt over de ontvangstplicht van baggerspecie. Het waterschap regelt en betaalt het baggerwerk inclusief verwerking bagger op de kant. Indien verwerking op de kant niet mogelijk is, zal de gemeente de kosten van het transport naar een tijdelijk en/of definitief depot elders, inclusief verwerking daar, voor haar rekening nemen. De kosten voor het baggeren en verwerken van verontreinigde bagger klasse 3 en 4 komen geheel voor rekening van het waterschap.

Met gemeente Capelle a/d IJssel zijn in het kader van het herpolderingsproces in 1995 afspraken gemaakt over de ontvangstplicht van baggerspecie. Het waterschap regelt en betaalt het baggerwerk inclusief verwerking bagger op de kant. Indien verwerking op de kant niet mogelijk is, zal de gemeente grond om niet beschikbaar stellen voor door het waterschap in te richten en beheren van tijdelijke depots. De kosten van het transport naar een tijdelijk en/of definitief depot elders komen voor rekening van het waterschap. De verwerkingskosten zijn eveneens voor het waterschap tenzij de gemeente deze bagger kan gebruiken. De kosten voor extra transport komen echter ten laste van de gemeente indien zij geen depotruimte ter beschikking kan stellen. Na een lang en vrij moeizaam traject is eind 2007 een afspraak gemaakt met de gemeente tot afkoop van de ontvangstplicht voor een periode tot eind 2009. Deze afspraken zijn schriftelijk vastgelegd.

Met gemeente Zoetermeer zijn in 1997 afspraken gemaakt over het beheer en onderhoud van hoofdwaterlopen. Het waterschap regelt en betaalt het baggerwerk. Gekozen is de bagger af te voeren naar doorgangsdepots. De kosten voor transport komen in beginsel ten laste van het waterschap. De gemeente stelt depots beschikbaar, HHSK verzorgt de vergunningen hiervoor en de gemeente heeft een inspanningsverplichting om de depotspecie weer kwijt te raken. Momenteel worden de afspraken door Zoetermeer moeizaam tot niet nagekomen en lopen er acties om tot een nieuw convenant te komen.

Voor een groot aantal gemeenten zijn baggerplannen opgesteld waarin de verantwoordelijkheid van beide partijen in het baggerproces is beschreven. Bij het ontbreken van mogelijkheden voor verwerking van schone bagger op de kant komen de meerkosten ten opzichte hiervan volledig ten laste van de gemeente. Op zich loopt dit redelijk tot goed; de intentie bestaat om op korte termijn (2008-2009) met de alle gemeenten bodembeheersplannen op te stellen om daarin de verwerking van de baggerspecie te regelen.

Via welk proces komen deze afspraken tot stand? In hoeverre is het college betrokken bij de totstandkoming van de afspraken?

De afspraken en overeenkomsten met Rotterdam en Capelle a/d IJssel zijn ambtelijk voorbereid in het kader van de herpoldering. Bij de totstandkoming van de overeenkomsten was het college betrokken.

De afspraken met Zoetermeer zijn destijds opgesteld tussen Waterschap Meer en Woude, HHS en de gemeente in het kader van doelmatigheidsoverwegingen. Meer en Woude is opgegaan in Rijnland. Door nieuwe wetgeving (Besluit bodemkwaliteit en Flora en Faunawet) is het wenselijk om tot een nieuw convenant te komen. De wens voor een nieuw convenant is door de partijen bestuurlijk afgesproken en wordt momenteel ambtelijk voorbereid.

De baggerplannen voor de overige gemeenten zijn ambtelijk opgesteld door gemeente en waterschap. Een enkele gemeente (Moordrecht) heeft het baggerplan bestuurlijk vastgesteld.

Indien afspraken niet of slechts gedeeltelijk worden nagekomen, welke acties worden ondernomen om nakoming af te dwingen, en het nakomen voor de toekomst te borgen?

Met de gemeente Capelle is in het verleden regelmatig contact geweest om de impasse over de depots vlot te trekken. Eind 2007 is uiteindelijk op directie niveau overeenstemming bereikt. Deze werkwijze, dat vastgelopen ambtelijk overleg op medewerkers niveau naar boven zal worden geëscaleerd, zal bij evt. volgende gevallen bij andere gemeenten snel(ler) naar het leidinggevende niveau (afdelingshoofd en zonodig directie) worden gebracht. Analooq aan deze stappen wordt intern de portefeuillehouder geïnformeerd teneinde samen tot een oplossingsgerichte strategie te komen. Indien ook bestuurlijk overleg niet tot succes leidt zal een juridische traject worden ingezet.

Hoe worden afspraken met de gemeenten, de ondernomen acties en vervolgaafspraken in de praktijk vastgelegd?

De gemaakte afspraken, ondernomen acties en vervolgaafspraken worden vastgelegd in convenanten, herpolderingsovereenkomsten, baggerplannen, waterplannen, alsook door vastlegging van afspraken in brieven.

Wat heeft het college eraan gedaan om het proces waarin de ontvangstplicht een rol speelt te optimaliseren? Welke plannen heeft het college nog voor de verdere optimalisatie?

Met alle gemeenten vindt met regelmatig bestuurlijk overleg plaats. In het jaarlijkse overleg in 2007 is de nieuwe rol van de gemeenten in het kader van het Besluit bodemkwaliteit aan de orde gesteld. Het besluit geeft aan dat gemeenten nu verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit van de bodem. De toepassingsmogelijkheden worden groter indien de gemeente gebiedsspecifiek baggerbeleid wil hanteren. HHSK wil de gemeenten hierin ondersteunen, in samenwerking met andere waterschappen en milieudiensten.

In bijzondere gevallen, zoals met Zoetermeer en Capelle, zoekt het college actief contact met de gemeente om tot afspraken te komen. Opgemerkt wordt dat de uitwerking van de afspraken op ambtelijk niveau veelal complexer blijken door uitvoeringsproblemen of matige communicatie c.q. overeenstemming binnen een gemeente. Zo verloopt het proces met de gemeente Zoetermeer langzaam. Voor aanpassing van het convenant was eerst nadere inventarisatie van de plaatselijke situatie noodzakelijk. De afstemming met Rijnland hierin kost als gevolg van personele wisselingen bij Rijnland veel inspanning om de juiste ambtelijke ondersteuning en betrokkenheid te krijgen. Naar aanleiding van het bovenstaande gaat deze maand een eenzijdig opgesteld concept convenant vanuit HHSK richting gemeente Zoetermeer en Rijnland. Hiermee wordt getracht om de zaak bespreekbaar te maken. Lukt dit niet, dan zal op bestuurlijk niveau actie ondernomen gaan worden.

Zoals aangegeven in het WBP wil HHSK met alle gemeenten tot meer uniforme afspraken komen voor het beheer en onderhoud in het stedelijke gebied, waarbij het uitgangspunt is de laagst maatschappelijke kosten (NB: hoeft dus niet het laagst voor HHSK te zijn). Dit betreft een breed ambtelijk-bestuurlijk traject dat enkele jaren in beslag zal nemen. Hiertoe wordt in de tweede helft van dit jaar een eerste interne verkenning gedaan.